

Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας το 2024

Description

Μιράντα Ξαφά*

Η ελληνική οικονομία συνεχίζει να καταγράφει θετικές επιδόσεις παρά την τροχιά επιβράδυνσης της παγκόσμιας οικονομίας λόγω νομισματικής σύσφιξης, ενεργειακής κρίσης και πολέμων στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή. Για το 2024 τόσο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), προβλέπουν ρυθμό ανάπτυξης 2,0%-2,3%, οριακά χαμηλότερο από το 2,4% του 2023 αλλά υψηλότερο από τον μέσο όρο της ευρωζώνης (1,2%). Στις θετικές επιδόσεις συμβάλλουν η φθηνή χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), οι καλές επιδόσεις του τουρισμού και η συνέχιση των μνημονιακών μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος.

Μεσοπρόθεσμα ο ρυθμός ανάπτυξης σταδιακά θα μειώνεται, συγκλίνοντας με τις αναπτυξιακές δυνατότητες της οικονομίας. Η συνέχιση ενός μείγματος πολιτικής εστιασμένου στις επενδύσεις και τις εξαγωγές, μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας, παραμένει ζωτικής σημασίας για να αντιμετωπιστούν οι τρεις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η οικονομία:

(1) Το επενδυτικό κενό που δημιουργήθηκε την περίοδο της κρίσης 2010-2018, εξαιτίας της μείωσης των δημοσίων επενδύσεων και της αβεβαιότητας που έπληξε τις ιδιωτικές επενδύσεις, παραμένει αγεφύρωτο. Στην ευρωζώνη οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ανήλθαν σε 22% του ΑΕΠ το 2022, ενώ στην Ελλάδα 13,7%, ξεπερνώντας

οριακά τις αποσβέσεις.

(2) Το υψηλό δημόσιο χρέος και τα κόκκινα δάνεια που μας κληροδότησε η κρίση αποτελούν τροχοπέδη για την ανάπτυξη. Το χρέος κορυφώθηκε στο 212% του ΑΕΠ το 2020 και αποκλιμακώθηκε γρήγορα στο 168% του ΑΕΠ το 2023 (στοιχεία ΔΝΤ που περιλαμβάνουν κεφαλαιοποιημένους τόκους), χάρη στον πληθωρισμό και την ταχεία ανάκαμψη της οικονομίας μετά την πανδημία. Την ίδια περίοδο όμως το χρέος αυξήθηκε κατά €35 δις ως απόλυτο μέγεθος. Σήμερα το χρέος παραμένει πάνω από το επίπεδο του 2012 τόσο ως απόλυτο μέγεθος όσο και ως ποσοστό του ΑΕΠ, δηλαδή δεν έχουμε καταγράψει καμία βελτίωση μετά το κούρεμα του χρέους κατά 53,5%. Τα κόκκινα δάνεια έχουν μειωθεί σημαντικά στο 8,6% του συνόλου των δανείων στα μέσα του 2023, αλλά παραμένουν πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης (1,8%). Επιπλέον, τα κόκκινα δάνεια έχουν μεταφερθεί από τις τράπεζες σε εταιρείες διαχείρισης, αλλά οι δανειολήπτες συνεχίζουν να επιβαρύνονται με υπέρογκα χρέη διότι ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης χρεών δεν έχει λειτουργήσει ικανοποιητικά.

(3) Το υψηλό έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο κορυφώθηκε στα €20 δις (10% του ΑΕΠ), το 2022 και παρέμεινε ελλειμματικό στη διάρκεια της βαθιάς ύφεσης της περασμένης δεκαετίας, αντανακλά έλλειμμα ανταγωνιστικότητας. Το έλλειμμα ισούται με τη διαφορά μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, δηλαδή αποτυπώνει το γεγονός πως συνεχίζουμε να καταναλώνουμε περισσότερο απ' ό,τι παράγουμε και να δανειζόμαστε από το εξωτερικό για να καλύψουμε τη διαφορά.

Η μείωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ θα καταστεί δυσκολότερη τα επόμενα χρόνια για πολλούς λόγους:

(1) Η περαιτέρω μείωσή του πρέπει να στηριχθεί στη δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων τουλάχιστον 2% του ΑΕΠ τον χρόνο, καθώς οι ρυθμοί ανάπτυξης και πληθωρισμού φθίνουν. Η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, που επέτρεψε την προσωρινή απόκλιση από τους δημοσιονομικούς κανόνες στη διάρκεια της πανδημικής και ενεργειακής κρίσης 2020-2023, αίρεται το 2024. Παραμένει άγνωστο προς το παρόν αν θα επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των κρατών-μελών ΕΕ για νέους δημοσιονομικούς κανόνες ή αν θα ισχύσουν οι παλαιοί. Σε κάθε περίπτωση, η δημιουργία πρωτογενούς πλεονάσματος ύψους τουλάχιστον 2% του ΑΕΠ θα είναι θεσμικά επιβεβλημένα.

---

(2) Παρά την αναβάθμιση σε επενδυτική βαθμίδα, το χρέος αναχρηματοδοτείται με υψηλότερο επιτόκιο από το μέσο επιτόκιο του υπάρχοντος χρέους (περίπου 2%), λόγω της αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ.

(3) Το 2022 έληξαν τα έσοδα εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ τον χρόνο από τα κέρδη που αποκόμισε η ΕΚΤ αγοράζοντας ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου.

(4) Το 2026 λήγουν οι επιχορηγήσεις από το ΤΑΑ.

(5) Το 2032 λήγει η περίοδος χάριτος της αναδιάρθρωσης χρέους προς το EFSF, το ευρωπαϊκό ταμείο που χρηματοδότησε το δεύτερο πρόγραμμα σταθεροποίησης 2012-2014, και αυξάνονται αντίστοιχα τα τοκοχρεολύσια.

Με αυτά τα δεδομένα, η άενη αναζήτηση δημοσιονομικού χώρου για παροχές πρέπει να αντιπαρατεθεί με την ανάγκη μείωσης του χρέους σαν απόλυτο μέγεθος, μέσω υψηλότερων πρωτογενών πλεονασμάτων. Η πρώτη επιλογή εξασφαλίζει κοινωνική ηρεμία και ψήφους, αμβλύνοντας όμως το σήμα της αγοράς για μείωση της κατανάλωσης. Η νέα γενιά θα κέρδιζε περισσότερο από τη μείωση του χρέους που της φορτώσαμε και λιγότερο από τα youth passes και την επιδοματική πολιτική της κυβέρνησης.

Παρά τη σπάταλη δημοσιονομική διαχείριση, η κυβερνητική πολιτική πιστώνεται με νέα δυναμική στις μεταρρυθμίσεις. Οι παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη, η προώθηση της αξιοκρατίας στις προσλήψεις διευθυντικών στελεχών στο Δημόσιο, η σύνδεση της χρηματοδότησης με τις επιδόσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, η προσπάθεια διεύρυνσης της φορολογικής βάσης, η θεσμοθέτηση «Ηρακλή 3» για τη μείωση των κόκκινων δανείων, η βελτίωση της λειτουργίας του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης χρεών και του Πτωχευτικού Κώδικα, συνιστούν μια κρίσιμη μάζα μεταρρυθμίσεων. Η αποτελεσματικότητά τους θα κριθεί αποκλειστικά από τη συνέπεια με την οποία θα εφαρμοστούν.

Εκκρεμούν όμως και άλλες σημαντικές μεταρρυθμίσεις που θα συμβάλουν στην εισροή επενδύσεων, όπως η απλοποίηση της αδειοδότησης, η ολοκλήρωση του Κτηματολογίου και των χρήσεων γης που εκκρεμεί επί δεκαετίες παρά τον πακτωλό ευρωπαϊκών κονδυλίων που διατέθηκαν, η βελτίωση των υποδομών εν όψει κλιματικής αλλαγής, οι ενεργειακές διασυνδέσεις εντός και εκτός της χώρας, και τα ευρυζωνικά δίκτυα σε όλη την επικράτεια.

Εκκρεμεί επίσης η πλήρης ψηφιοποίηση του κράτους, που πρέπει όμως να απλοποιεί αντί να αντιγράφει υπάρχουσες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Εκκρεμεί επίσης η πώληση ή το

κλείσιμο της ΛΑΡΚΟ, διαχρονικό μνημείο αβελτηρίας του ελληνικού κράτους. Πρόσφατη μελέτη των κ.κ. Μπήτρου και Σαραβάκου του ΚΕΦΙΜ υπολογίζει το κόστος για τους φορολογουμένους την περίοδο 1989-2019 σε €5,8 δις σε σταθερές τιμές του 2015. Και η αιμορραγία συνεχίζεται.

*Η Μιράντα Ξαφά είναι μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ). Αυτό το άρθρο δημοσιεύτηκε αρχικά στον Οικονομικό Ταχυδρόμο. Αναδημοσιεύεται και στο Blog της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.